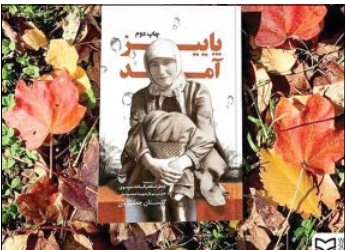

کتاب «پاییز آمد» نوشته‌گستنان جعفریان، به‌تازگی توسط انتشارات سوره‌مهر به چاپ هشتادم رسیده است. این کتاب روایتی از زندگی فخرالسادات موسوی و همسرش سردار شهیداحمد یوسفی، فرمانده‌واحدمهندسی، رزمی سپاه ناحیه زنجان است. این کتاب به‌دوراز نگاه کلیشه‌ای که در اکثر آثار با موضوع شهدا می‌بینیم، به زندگی خصوصی خانم موسوی و شهید یوسفی، آشنایی و عشق

«پاییز آمد» به چاپ هشتادم رسید

آنها پرداخته که خود اتفاقی است که در کتاب‌های مشابه کمترخ می‌دهد. به‌گفته جعفریان، اولین سطر این کتاب عاشقانه در زمستانی سرد نوشته شد، روزی که نویسنده در میانه برف قد م به زنجان گذاشت تاشنونده سرگذشت فخرالسادات موسوی باشد. در مراسم شانزدهمین پاسداشت ادبیات جهاد و مقاومت در زنجان، تقریظ حضرت آیت... خامنه‌ای بر کتاب «پاییز آمد» منتشر شد.

متن تقریظ رهبر انقلاب بر این کتاب رادر ادامه می‌خوانید: بسمه‌تعالی/ عشقی آتشین، عزمی پولادین و ایمانی راستین چهره‌نگار زندگی این دو جوان است که بانگارش‌ی زیبا و رسا در این کتاب تصویر شده است. این نیز از همان روایات صادقانه است که شنیدن و خواندن آن مثال این حقیر را خجالت‌زده می‌کند و فاصله نجومی‌شان با این مجاهدان واقعی را آشکار می‌سازد.

در گفت‌وگو با دکتر محمد حسنی، پژوهشگر و دانشیار پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش مطرح شد

حال پژوهش رضایت‌بخش نیست!

دکتر محمد حسنی مدرک دکتری خود را در رشته فلسفه تعلیم‌وتربیت از دانشگاه تهران دریافت کرده است و اکنون به‌عنوان عضو هیات علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش خدمت می‌کند. با او که دغدغه‌هایش در مورد پژوهش و توجه به حوزه عمل‌ شنیدنی است، گفت‌وگو کرده‌ایم. دکتر حسنی که در آستانه هفته پژوهش و فناوری در تحریریه روزنامه جام‌جم حضور پیدا کرده بود، درخصوص جایگاه پژوهش در جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده مطالعات آموزش وپرورش و آنچه در طول ۳۰ سال فعالیت آن گذشته است و همچنین ضرورت دگردیسی در این پژوهشگاه سخن گفت. آنچه در ادامه می‌خوانید گزارش کامل این گفت‌وگو است.

محمد دشتی
نویسنده پژوهشگر

وقتی صحبت از پژوهش می‌شود، از نگاه شما چنین موضوعی چه جایگاهی در نظام حکمرانی کشور ما دارد؟

در ابتدا باید مقدمه‌ای در خصوص شان و جایگاه پژوهش بیان کنم تا مشخص شود که جایگاه پژوهش درنظام حکمرانی ما چیست و اساسا چگونه باید باشد. کمی به بحث پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش و تحولاتی که صورت گرفته موافم پرداخت.

نظام حکمرانی ما جمهوری و ذات جمهوری اساسا در این است که امور عمومی ملت با خرد جمعی تمشیت شود که غیر از این هم نیست. یکی از اشکال کاربست خرد جمعی در جوامع، شورا است که فعلا قصد پرداختن به آن را نداریم؛ اما مورد دیگر که محور بحث امروز ما نیز هست، پژوهش است. پژوهش درحقیقت ابزاری برای حل مسائل خردوکلان جامعه است و می‌تواند همه سطوح را در بر بگیرد. در عین حال وقتی که صحبت از مسائل عمومی است، باید یک سری نهاد یا تشکیلاتی وجود داشته باشد با این هدف که مسائل عمومی کشور به شکل عقلانی و روش مند مورد بحث

و بررسی قرارگیرد و به نتایج قابل اعتنا و قابل اعتماد منتهی شود؛ براساس چنین نگاهی، ما با نهاد پژوهش در حکمرانی جمهوری اسلامی مواجه هستیم؛ موضوعی که قطعاً نظام جمهوری باید به آن توجه کند و قانون اساسی کشور نیز تا حد زیادی به این امر پرداخته است که پژوهش و تحقیق باید در مدیریت کشور مورد اعتنا قرار گیرد.

به نظر می‌رسد پژوهش در جایگاه و سطوح مختلف، هویت و ماهیت خود را دارد؛ شما به‌لحاظ نوع انتظاری که از پژوهش وجود دارد، آن را چگونه دسته‌بندی می‌کنید؟

در پاسخ به این سؤال باید بگویم ما در کشور سه شکل از سازمان‌های پژوهشی داریم که یک شکل آن نهادهای پژوهشی وابسته به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هستند و پژوهش‌های آکادمیک مورد نیاز را انجام می‌دهند. شکل دیگر نهادهای پژوهشی وابسته به دستگاه‌های اجرایی کشور مانند پژوهشگاه‌های صنعت نفت، وزارت کشاورزی و سایر دستگاه‌های اجرایی هستند که کارشان پژوهش و پرداختن به مسائل مبتلا به آن دستگاه‌ها است. یک شکل دیگر مربوط به بخش خصوصی است که البته بخش خصوصی در کشور ما در حوزه پژوهش آن‌چنان که باید فعال و پویا نیست اما اخیراً تحت عنوان اندیشکده‌های مختلف تاحدودی درحال پروبال گرفتن است.

در این میان، وزارت آموزش وپرورش هم مانند دیگر دستگاه‌های اجرایی سال‌هاست به این اندیشه رسیده باید برای حل مسائل مبتلا به خود، دست به دامان این

ابزار خرد جمعی یعنی پژوهش شود. حوالی دهه ۷۰ بود که چنین تصمیماتی گرفته شد و تشکیلات پژوهشی در وزارت آموزش وپرورش ایجاد شد. تشکیلاتی که طی همه این سال هاتلاش کرده‌تانیا زهای پژوهشی وزارت آموزش وپرورش را برطرف کند.

اما از منظر علمی و نظری عموما ماهیت سازمان‌های پژوهشی‌ای که برای دستگاه‌های پژوهشی کار می‌کنند با سازمان‌های پژوهشی‌ای که زیر نظر دانشگاه‌ها فعالیت می‌کنند و در سطوح آکادمیک و مستقل از مسائل اجرایی عمل می‌کنند، یک تفاوت ماهوی دارد. دلیل این تفاوت ماهوی هم این است که این‌ها با مسائل جاری و زنده سازمان در بطن جامعه و در عرصه عمل روبه‌رو هستند که این تفاوت، امر مهمی است و باید مورد توجه قرار گیرد. به طور مثال، کارشناسان در وزارت کشاورزی با پدیده‌ای جدید در زمینه آبیخرداری روبه‌رو می‌شوند و نیازمند این هستند که با تحقیق و پژوهش مسأله‌ای را که با آن مواجه شده‌اند حل کنند؛ اما در دانشگاه ممکن است اساسا چنین پدیده‌ای که مسأله روز و به‌نوعی زنده و جاری است، مطرح نباشد و بخواهند درخصوص

برخی موضوعات نظری و فارغ از مسائل اجرایی پژوهش کنند.

اما اگر بخواهیم در مورد پژوهش در آموزش وپرورش صحبت کنیم، اساسا موضوع فرق می‌کند چون در اینجا صحبت از تعلیم و تربیت انسان مطرح است. در حقیقت موضوع پژوهش در آموزش وپرورش پدیده‌ای زنده است که در مدرسه رخ می‌دهد. بنابراین مسائل اجرایی تربیت وآن هم تربیت مدرسه‌ای اساسا با آنچه که مثلا در وزارت کشاورزی مطرح است تفاوت دارد و ماهیتا فرق می‌کند و به همین دلیل هم کار خیلی پیچیده و حساس است.

علیرغم این پیچیدگی که بدان اشاره می‌کنید و درست هم هست اما نگاهی به سابقه این پژوهشگاه و عملکردی که داشته، نشان می‌دهد که خیلی به این پیچیدگی توجه نشده است و بیشتر تلاش شده که یک ساختار آکادمیک و دانشگاهی داشته باشد. امری که گاهی با اعتراضات برخی وزرای آموزش وپرورش هم مواجه شده است.

در ادامه به این موضوعات اشاره خواهیم کرد اما این نکاتی که بدان اشاره کردم باعث می‌شود که پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش یا سازمان پژوهشی در وزارت آموزش وپرورش، جنس و ماهیتی کاملا متفاوت داشته باشد. تصمیمی هم که سال‌ها پیش - و البته متأسفانه- گرفته شد، این بود که پژوهشگاه‌های دستگاه‌های اجرایی از جمله پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش، بایستی به دانشگاه‌ها منتقل شود؛ به نظر ضربه‌ای بزرگ به این تفکر و نیاز بود،

زیرا مسائل در عرصه و میدان عمل با مسائلی که در فضای آکادمیک جریان دارد، متفاوت است. خوشبختانه در وزارت آموزش وپرورش این اجازه داده نشد که این‌گونه تصمیمات اجرایی و نهاد پژوهشی مربوطه به وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری منتقل شود؛ اما در حال حاضر وضعیت پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش یک وضعیت بینابین است و متأسفانه آن استقلال و شرایط لازم را ندارد که بتواند واقعا نقش خودش را به‌نحو سازنده و مفید انجام دهد.

این وضعیت بینابینی کار را برای شما و همکاران تان در پژوهشگاه سخت نمی‌کند؟

چراولی این وضعیت علیرغم این که سختی‌های زیادی دارد، باعث نمی‌شود که همه فرصت‌های لازم از دست برود. در حال حاضر نیز نیروهای فعال در پژوهشگاه تلاش می‌کنند تا آن نقشی را ایفا کنند که پژوهشگاه را به عمل نزدیک کند و پژوهشگاه بتواند یک پشتوانه پژوهشی را برای تصمیمات آموزش وپرورش و نهادهای مختلفی که می‌خواهند در این حوزه مؤثر باشند، فراهم کند.

اما به لحاظ ساختاری یک مانع جدی قانونی وجود دارد و هنوز این پژوهشگاه نتوانسته آن‌طور که باید و لازم است نقش شایسته و بایسته خود را در حدوقواره یک دستگاه فاخر، بزرگ و بسیار استراتژیک مثل آموزش وپرورش ایفا کند.

یک سؤالی که معمولا با توجه به‌عنوان «پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش» مطرح می‌شود، این است که این پژوهشگاه، پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش است یا پژوهشگاه مطالعات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی؟

واقعیت این است که این پژوهشگاه باید در مورد مسائل آموزش وپرورش مطالعه و بررسی کند و مسائل هم مدام مطرح می‌شود و ما نیز تلاش می‌کنیم درحد وسع خودمان و با توجه به نیروهای محدودی که داریم با دقت و درست عمل کنیم و به‌نظر می‌رسد با وجود ۴۰ نیروی هیات علمی، انجام چنین کار بزرگی، به‌شایستگی مقدور نیست.

در حقیقت فلسفه وجودی پژوهشگاه، پاس‌گوییی به‌نیازهای پژوهشی در کل آموزش وپرورش است، ولی به‌لحاظ سازمانی فعلا ذیل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تعریف شده است و امیدواریم در آینده تصمیم درستی در

مملکت گرفته شود تا پژوهشگاه مستقل شود و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی هم ضمن حفظ سهم پژوهشی خود از سازمان، بتواند به کارهای اصلی خودش هم بپردازد. البته سهم سازمان پژوهش بیشتر از هر بخش دیگری از این وزارتخانه است که باید مورد توجه قرار گیرد.

اطلاع دارید که تغییر در ساختار سازمان‌های رسمی، کار آسانی نیست؛ حالا اگر قرار باشد تا زمانی که این پژوهشگاه مستقل بشود، آموزش وپرورش بتواند از آن بهره‌برد، چه‌کاری باید صورت گیرد؟

در مجموع به‌نظر می‌رسد ساختار پژوهشگاه باید طوری ریخته شود که به‌اصطلاح چابک باشد تا بتواند مسائل را در میدان عمل به‌سرعت رصد کند و دقیق و به‌موقع واکنش نشان دهد و نتایج پژوهشی را در اختیار متقاضیان قرار دهد. همین است که به‌نظر می‌رسد شکل برخورد آکادمیک و روحیه قبلی حاکم بر پژوهشگاه نتوانسته پاسخگوی نیازهای روز آموزش وپرورش باشد، زیرا پژوهشگاهی که ابتدا شکل گرفت یک پژوهشگاه آکادمیک بود و در نتیجه فاصله‌ی زیادی با مسائل در عرصه عمل داشت و در نتیجه خروجی‌های آن نمی‌توانست انتظارات موجود را برآورده سازد. به همین دلیل هم پژوهشگاه با یک مشکل جدی ساختاری-کارکردی مواجه شد که من واژه تعارض ساختاری-کارکردی را برای آن به‌کار می‌برم. بدین‌معنا که مایک ساختار پژوهشی آکادمیک تحت نظارت وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری راه‌اندازی کردیم اما از طرفی بانیازها و مسائل فراوانی روبه‌رو بودیم که به‌صورت زنده می‌رویندند و باید به آنها پاسخ داده می‌شد.

این همان فاصله‌ای است که به‌نظر می‌رسید مشکل‌آفرین است و منجر به همان تعارض ساختاری-کارکردی شد که به آن اشاره کردم. امری که موجب بدبینی نسبت به پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش شد و حتی برخی وزرای آموزش وپرورش به‌شدت منتقد عملکرد پژوهشگاه بودند و به درست یا نادرست، این تشکیلات را مورد سؤال قرار می‌دادند؛ امری که نشان می‌داد پژوهشگاه نیازمند یک دگردیسی است که مادر سال‌های اخیر به چنین باوری رسیده‌ایم که پژوهشگاه باید دچار این دگردیسی شود و چرخشی در کارکردهای آن صورت گیرد. البته چنین چرخشی در اسناد

بالادستی آموزش وپرورش و از جمله در برنامه ذیل نظام پژوهش و ارزشیابی در سند تحول بنیادین آموزش وپرورش پیش‌بینی شده‌ودر آنجاگفته شده‌است که رویکرد پژوهشگاه مطالعات آموزش وپرورش باید از یک رویکرد آکادمیک به سمت یک نقش عمل‌گرا و مأموریت‌گرا حرکت کند.

این چرخشی است که من نام آن را چابک‌سازی گذاشته‌ام و ما برای تحقق این چابک‌سازی از تکنیک‌هایی مانند پژوهش‌های سریع و زودبازده استفاده کرده‌ایم که در نتیجه آن یک پژوهش از آغاز تا انجام بیش از شش ماه طول نکشد. چندسالی است که ما این کار را تحت عنوان مطالعات فوری یا همان پژوهش‌های فوری انجام می‌دهیم که البته سازوکارهای مربوطه تعریف شده و به‌صورت اصولی انجام می‌شود.

تکنیک دیگری که در راستای همین چابک‌سازی صورت گرفته است، استفاده از تکنیک تینک تنک با اطاق فکر است که به‌خصوص در دوران کرونا به‌صورت رویشی و خودجوش یک اطاق فکر طراحی کردیم و بسیاری از نیازهای اعلام شده از سوی وزرا را درکمترین مدت و با سه یا چهار جلسه جمع‌بندی کردیم و پاسخ دادیم.

در آستانه هفته پژوهش و فناوری سال ۱۴۰۳ هستیم؛ از نگاه شما به‌عنوان پژوهشگر، حال پژوهش در کشور چگونه است؟

سؤال سختی پرسیدید! اما در خصوص تعلیم‌وتربیت باید بگویم که پژوهش‌های زیادی در منظر جهانی صورت می‌گیرد و پژوهشکده‌ها و دانشکده‌های علوم تربیتی زیادی در سراسر جهان متولی این امر هستند و درکشور ما هم بسیاری از دانشگاه‌های معتبر کشور مثل دانشگاه شهید بهشتی، دانشگاه تهران، دانشگاه اصفهان و... دانشکده‌های علوم تربیتی دارند و به‌طور مدام دانشجویانی در سطح کارشناسی ارشد و دکترا پذیرش می‌کنند و در زمینه آموزش وپرورش پژوهش‌هایی انجام می‌دهند؛ اما با همه این‌ها، این سطح از کار هم رضایت‌بخش نیست. یکی از مشکلات عدیده ما این است که بین پژوهش‌های آکادمیک و عرصه عمل فاصله و شکاف بزرگی وجود دارد که البته از قدیم الایام فاصله بین نظر و عمل مطرح بوده است.

ایده شخصی من این است که در حوزه عملی تعلیم‌وتربیت و آموزش وپرورش، چون متصدی خدمت خاصی تحت عنوان تربیت مدرسه‌ای هستیم، با پیچیدگی‌های فراوانی روبه‌رو هستیم و به‌همین دلیل پژوهشگران ما باید همواره بین عرصه عمل و نظر در تردد باشند و دقت داشته باشند که مسئولیت اجتماعی و سازمانی آنها حکم می‌کند که مداوما به طرف عمل گرایش داشته باشند تا با فهم و درک درست از مسائل در حوزه عمل و اجرا بتوانند پشتیبان و مقوم تصمیمات مدیران و مدیران ارشد و کارشناسان باشند تا این پژوهش‌ها در عرصه عمل به‌کار بسته شود و سیکل آن از طراحی سؤال تا حل مسأله به‌خوبی و شایستگی ادامه پیدا کند. درحقیقت، پژوهشگر در حوزه آموزش وپرورش باید کنشگر مرزی باشد، یعنی بین عرصه عمل و نظر در تردد مداوم باشد تا آنچه را به‌عنوان نتیجه تحقیق به‌دست می‌دهد، در حوزه اجرا و عمل به‌کار آید. انشاا...

«جنگ و دولت» رونمایی می‌شود

«جنگ و دولت» خاطرات سیدمحمد مدر، معاون سابق سیاسی - اجتماعی وزارت کشور که در انتشارات سوره‌مهر به چاپ رسیده، رونمایی می‌شود.

این مراسم با حضور جمعی از اهالی فرهنگ و سیاست از جمله دکتر علی‌اکبر صالحی قائم مقام فرهنگستان علوم ایران و وزیر سابق امور خارجه، احمد مسجدجامعی قائم مقام مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی و وزیر سابق فرهنگ و ارشاد اسلامی و محمد قبادی نویسنده اثر برگزار می‌شود.

رونمایی از این کتاب، فردا از ساعت ۱۵ تا ۱۷ در سالن مهر حوزه هنری انقلاب اسلامی واقع در خیابان سمیه انجام خواهد شد.

برگزیدگان جایزه ادبی یوسف معرفی شدند

مرحله استانی سیزدهمین دوره جشنواره جایزه ادبی یوسف در استان تهران برگزار شد و افراد برگزیده برای رقابت در سطح ملی به دبیرخانه کشوری معرفی شدند.

برویز شیشه‌گران، دبیر علمی این جشنواره در استان تهران گفت: ما در این دوره با استقبال خوبی از سوی نویسندگان مواجه شدیم که این آثار را ناصر پروانی، علی ارسنجانی، شهاب‌آبوس و ترگس سبزه‌میدانی به داوری نشستند. در بخش داستانک، اثر «نشانی» از الهه ایزدی لای یدی، اثر «راز گل سرخ» از سهیلا سپهری و «برادر» از پوریا اسکندرزاده به‌عنوان سه اثر برتر شناخته شدند و همچنین جایزه ویژه هیأت داوران در بخش داستانک به اثر «به قدر پلک زدن» از عباس کریمی عباسی تعلق گرفت. در بخش داستان کوتاه، اثر «نسیم دست نوازشگر توست» از لیلا احمدزاده توقیفی، اثر «درخت‌های گیلان عیدها عروس می‌شوند» از طاهره امینی جزء و اثر «ردپایی در برف» از مریم کنف چیان حائز رتبه‌های اول، دوم و سوم شدند.

باید و نباید‌های دبیرخانه یک رویداد ادبی

راضیه تجار، داستان‌نویس و رئیس انجمن قلم ایران معتقد است رویداد‌های ادبی و فرهنگی، زمانی موفق هستند که ارتباط را با برگزاکندگان و شرکت‌کنندگان حفظ کنند.

این مدرس داستان‌نویسی توضیح داد: رویداد‌های ادبی و فرهنگی به‌خصوص کنگره‌های شعر و داستان با موضوعاتی مانند ایثار، زمانی موفق و مؤثر قلمداد می‌شوند که توانسته باشند برگزیدگان یا حتی شرکت‌کنندگان خود را در مسیر رشد نگاه دارند و آنها را تا رسیدن به پختگی حرفه‌ای مورد حمایت قرار دهند. وی افزود: پایان گرفتن یک رویداد فرهنگی بعد از برگزاری آیین اختتامیه به معنی یک کار ناتمام است. دبیرخانه چنین رویداد‌ها یا جشنواره‌ها یا کنگره‌ها می‌باید در طول سال برای برگزیدگان و حتی شرکت‌کنندگان، برنامه‌های آموزشی و حمایتی برگزار کنند؛ کار دبیرخانه فقط برگزاری یک رویداد ادبی نیست.

فرهنگ

CULTURE

یکشنبه ۲۵ آذر ۱۴۰۳ شماره ۶۹۳۲

«جنگ و دولت» رونمایی می‌شود

«جنگ و دولت» خاطرات سیدمحمد مدر، معاون سابق سیاسی - اجتماعی وزارت کشور که در انتشارات سوره‌مهر به چاپ رسیده، رونمایی می‌شود.

این مراسم با حضور جمعی از اهالی فرهنگ و سیاست از جمله دکتر علی‌اکبر صالحی قائم مقام فرهنگستان علوم ایران و وزیر سابق امور خارجه، احمد مسجدجامعی قائم مقام مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی و وزیر سابق فرهنگ و ارشاد اسلامی و محمد قبادی نویسنده اثر برگزار می‌شود.

رونمایی از این کتاب، فردا از ساعت ۱۵ تا ۱۷ در سالن مهر حوزه هنری انقلاب اسلامی واقع در خیابان سمیه انجام خواهد شد.

